

Väljaandja: Riigikogu
Akti liik: seadus
Teksti liik: algtekst
Jõustumise kp: 05.06.2020
Avaldamismärge: RT I, 26.05.2020, 1

Välja kuulutanud
Vabariigi President
21.05.2020 otsus nr 576

Kaitseväe korralduse seaduse, julgeolekuasutuste seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seadus

Vastu võetud 13.05.2020

§ 1. Kaitseväe korralduse seaduse muutmine

Kaitseväe korralduse seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) seaduse 1. peatükki täiendatakse §-ga 10¹ järgmises sõnastuses:

„§ 10¹. Kaitseväeluuret teostava struktuuriüksuse ametniku ametikohale nimetamine

Kaitseväeluuret teostava struktuuriüksuse ametniku võib nimetada ametikohale konkursita.”;

2) paragrahvi 36 lõiget 1 täiendatakse punktiga 6 järgmises sõnastuses:

„6) Kaitseväe julgeolekuala kaitseks.”;

3) paragrahvi 37 lõike 2 punktid 1 ja 2 muudetakse ning sõnastatakse järgmiselt:

„1) rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonnas isikuid küsitleda ja varjatult jälgida, kaasata isikut salajasse koostöösse, kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid, sealhulgas teeselda eraõiguslikku juriidilist isikut, tema struktuuriüksust või organit või äriühingu filiaali ning kasutada variisikut;

2) väljaspool Eesti Vabariigi territooriumi tegutsemiseks isikuid küsitleda, kaasata isikut salajasse koostöösse, kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid, sealhulgas teeselda eraõiguslikku juriidilist isikut, tema struktuuriüksust või organit või äriühingu filiaali ning kasutada variisikut.”;

4) paragrahvi 37 täiendatakse lõikega 2² järgmises sõnastuses:

„(2²) Variandmete ja konspiratsioonivõtete kasutamise eesmärk on varjata andmesubjekti eest toimingute tegijaid, toimingute eesmärki, õiguste ja kohustuste ning kasutatava kinnis- ja vallasasja kuuluvust.”;

5) paragrahvi 37 täiendatakse lõigetega 4 ja 5 järgmises sõnastuses:

„(4) Kaitseväe õigused taustakontrolli teostamisel sätestatakse käesoleva seaduse §-s 41⁵.

(5) Kaitseväe õigused julgeolekuala kaitsel sätestatakse käesoleva seaduse §-s 54¹.”;

6) paragrahvi 37¹ pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 37¹. Kaasamine salajasse koostöösse ja isiku salajaseks koostööks jätkuva sobivuse otsustamise õigused”;

7) paragrahvi 37¹ täiendatakse lõigetega 4¹–4⁴ järgmises sõnastuses:

„(4¹) Kaitseväe põhimääruses määratud struktuuriüksus võib enne isiku kaasamist varjatult kontrollida tema kohta isikuandmeid riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust.

(4²) Kaitseväe põhimääruses määratud struktuuriüksus võib kaasatud isiku kirjalikul nõusolekul salajaseks koostööks jätkuva sobivuse otsustamiseks või teabe usaldusväärsuse kontrollimiseks:

- 1) koguda tema kohta isikuandmeid käesoleva seaduse § 41⁵ lõikes 1 sätestatud viisil;
- 2) kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid;
- 3) isikut varjatult jälgida.

(4³) Isiku õiguste piiramise käesoleva paragrahvi lõikes 4¹ ning lõike 4² punktides 2 ja 3 nimetatud viisil otsustab Kaitseväe juhataja või tema poolt volitatud pädeva struktuuriüksuse ülem. Otsus kehtib selles märgitud tähtaja jooksul, kuid mitte kauem kui kaks kuud.

(4⁴) Kaitsevägi teavitab Kaitsepolitseiametit viivitamata käesoleva paragrahvi lõike 4² punktis 3 nimetatud toimingute teostamise otsusest.”;

8) paragrahvi 37¹ lõige 6 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(6) Isiku kaasamise ja käesoleva paragrahvi lõigetes 4¹ ja 4² nimetatud toimingute dokumenteerimise korra kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.”;

9) paragrahvi 37¹ täiendatakse lõigetega 6¹ ja 6² järgmises sõnastuses:

„(6¹) Kui isik salajase koostööga seotud ülesande täitmisel hukkub või isikul tuvastatakse salajase koostööga seotud ülesande täitmise tõttu saadud tervisekahjustuse tagajärjel ajutine või püsiv töövõimetus, maksab riik hüvitist samadel alustel ja korras, mis on ette nähtud hüvitise maksmisel kaitseväeteenistuse seaduse §-des 196 ja 197 sätestatud juhtudel.

(6²) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 6¹ nimetatud juhul tervisekahjustuse saanud isiku töövõimetus ei ole kaitseväeteenistuse seaduse §-des 196 ja 197 sätestatud alustel ja korras võimalik hinnata või see kujutab ohtu koostöö salajasuse säilimisele või salajase kaastöötaja või tema pereliikmete elule ja tervisele, lähtutakse hüvitise maksmisel riigikaitse seaduse § 32 alusel kehtestatud kahjunõude menetlemise korrast.”;

10) paragrahvi 37¹ lõige 7 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(7) Kui isik salajase koostööga seotud ülesande täitmisel rahvusvahelise sõjalise operatsiooni piirkonnas hukkub või saab tervisekahjustuse, lähtutakse hüvitise maksmisel riigikaitse seaduse § 32 alusel kehtestatud kahjunõude menetlemise korrast.”;

11) paragrahvi 37² lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Eraõigusliku juriidilise isiku, tema struktuuriüksuse või organi või äriühingu filiaali teesklemise otsustab Kaitseväe juhataja.”;

12) paragrahvi 37² lõiked 3 ja 4 tunnistatakse kehtetuks;

13) paragrahvi 37² täiendatakse lõikega 6 järgmises sõnastuses:

„(6) Kaitseväe juhataja esitab iga kuue kuu järel valdkonna eest vastutavale ministrile teavet käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud eraõigusliku juriidilise isiku, tema struktuuriüksuse või organi või äriühingu filiaali tegevuse kohta.”;

14) paragrahvi 37³ lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Variisik käesoleva seaduse tähenduses on tegevväelane, kes teenistussuhte varjamise või muudetud identiteedi abil aitab tagada tegevuse varjatust.”;

15) paragrahvi 40 tekst muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Kaitsevägi teavitab isikut, kelle suhtes tehti käesoleva seaduse § 37 lõike 1 punktis 1, § 37¹ lõike 4² punktis 3, §-s 39, § 41⁵ lõike 1¹ punktis 3 või § 54¹ lõike 2 punktis 2 nimetatud toiming või kelle põhiõigusi ja -vabadusi nimetatud toiminguga oluliselt piirati ning kes on selle käigus tuvastatud, toimingu ajast ja liigist viivitamata pärast toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumist.

(2) Kaitsevägi võib jätta isiku käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud toimingu ajast ja liigist teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 2) ohustada Kaitseväe või Välisluureameti vahendi, meetodi või taktika salajasust;
- 3) ohustada teabe allikat või salajasse koostöösse kaasatud isikut;
- 4) kahjustada Kaitseväe või Välisluureameti teabevahetust või koostööd välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooniga.

(3) Isiku võib Kaitseväge juhataja või tema poolt volitatud struktuuriüksuse ülema otsusel jätta teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise aluse äralangemiseni.

(4) Kui toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, otsustab Kaitseväge juhataja või tema volitatud struktuuriüksuse ülem isiku püsivalt teavitamata jätmise, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul.

(5) Kui käesoleva seaduse § 39 alusel rakendatud julgeolekuasutuste seaduse § 25 lõikes 3 või § 26 lõike 3 punktis 5 sätestatud toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, taotleb Kaitseväge juhataja hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist halduskohtu esimehelt või tema määratud halduskohtunikult luba isiku püsivalt teavitamata jätmiseks. Loa andmine või sellest keeldumine otsustatakse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt.”;

16)paragrahvi 41⁵lõike 1 punkt 4 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„4) kontrollida isikuandmeid riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku juriidilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust, sealhulgas varjatult;”;

17)paragrahvi 41⁵täiendatakse lõikega 1¹järgmises sõnastuses:

„(1¹) Kaitseväge põhimääruses määratud struktuuriüksusel on isikuankeedis esitatud andmete õigsuse kontrollimiseks ja tegevvälase, ametniku või töötaja Kaitsevärke sobivuse üle otsustamiseks lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatudle õigus:

- 1) kaasata isikut salajasse koostösse;
- 2) kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid;
- 3) isikut varjatult jälgida.”;

18)paragrahvi 41⁵täiendatakse lõikega 4 järgmises sõnastuses:

„(4) Isiku varjatud jälgimise otsustab Kaitseväge juhataja või tema poolt volitatud pädeva struktuuriüksuse ülem. Otsus kooskõlastatakse eelnevalt Kaitsepolitseiametiga. Otsus kehtib selles märgitud tähtaja jooksul, kuid mitte kauem kui kaks kuud. Kaitseväge teavitab otsusest valdkonna eest vastutavat ministrit või tema volitatud ametnikku.”;

19)paragrahvi 42 lõige 3 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(3) Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve komisjonil on julgeolekuasutuste seaduse § 36 lõigetes 3 ja 5–7 sätestatud õigused ja kohustused järelevalveks kaitsevägeeluure teostamise üle.”;

20)paragrahvi 43 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Käesoleva seaduse § 37 lõike 1 punktis 4 ja lõikes 2, § 37¹lõike 4²punktis 3, §-s 41⁵ning § 54¹lõike 2 punktis 2 sätestatud viisil kogutud teabe dokumenteerib Kaitseväge teabetoimikutes.”;

21)seadust täiendatakse §-ga 54¹järgmises sõnastuses:

„§ 54¹. Isikuandmete töötlemine julgeolekuala kaitse eesmärgil

(1) Kaitseväge võib käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktis 6 nimetatud ülesande täitmisel kontrollida olulise ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks isikuandmeid riigi, kohaliku omavalitsuse või muu avalik-õigusliku või eraõigusliku juriidilise isiku andmekogust, sealhulgas varjatult.

(2) Edasilükkamatul juhul kõrgendatud ohu väljaselgitamiseks ja tõrjumiseks võib Kaitseväge käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktis 6 nimetatud ülesande täitmisel lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatudle:

- 1) kasutada variandmeid ja konspiratsioonivõtteid;
- 2) isikut varjatult jälgida.

(3) Isiku varjatult jälgimise otsustab Kaitseväge juhataja või tema poolt volitatud pädeva struktuuriüksuse ülem. Otsus kehtib selles märgitud tähtaja jooksul, kuid mitte kauem kui 24 tundi. Kaitseväge teavitab otsusest viivitamata Kaitsepolitseiametit ja valdkonna eest vastutavat ministrit või tema volitatud ametnikku.

(4) Käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud viisil kogutud isikuandmeid säilitatakse nii kaua, kui see on vajalik käesoleva seaduse § 36 lõike 1 punktis 6 nimetatud ülesande täitmiseks, ning kustutatakse töötlemise vajaduse lõppemisel viivitamata.”;

22)paragrahvi 55 lõiget 3 ja § 56 lõike 2 teist lauset täiendatakse pärast sõnu „Politsei- ja Piirivalveametile” sõnadega „või muule pädevale korraldusorganile”.

§ 2. Julgeolekuasutuste seaduse muutmine

Julgeolekuasutuste seaduse § 29 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 29. Isiku teavitamine toimingust

(1) Julgeolekuasutus teavitab isikut, kelle suhtes tehti käesoleva seaduse § 25 lõikes 3 või § 26 lõike 3 punktis 2, 5 või 6 nimetatud toiming või kelle põhiõigusi ja -vabadusi nimetatud toiminguga oluliselt piirati ning kes on selle käigus tuvastatud, toimingu ajast ja liigist viivitamata pärast toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumist.

(2) Julgeolekuasutus võib jätta isiku käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud toimingu ajast ja liigist teavitamata, kui teavitamine võib:

- 1) kahjustada oluliselt teise isiku seadusega tagatud õigusi ja vabadusi või seada teise isiku ohtu;
- 2) ohustada julgeolekuasutuse vahendi, meetodi või taktika salajasust;
- 3) ohustada teabe allikat või salajasele koostööle kaasatud isikut;
- 4) kahjustada julgeolekuasutuse teabevahetust või koostööd välisriigi või rahvusvahelise organisatsiooniga.

(3) Isiku võib toimingu teinud julgeolekuasutuse juhi või tema poolt volitatud ametniku otsusel jätta teavitamata kuni käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise aluse äralangemiseni.

(4) Kui toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, otsustab julgeolekuasutuse juht või tema volitatud ametnik isiku püsivalt teavitamata jätmise, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatud juhul.

(5) Kui käesoleva seaduse § 25 lõikes 3 või § 26 lõike 3 punktis 5 sätestatud toiminguga kogutud teabe salastatuse kustumisest on möödunud üks aasta ja käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud toimingust teavitamata jätmise alus ei ole ära langenud, taotleb toimingu teinud julgeolekuasutuse juht või tema volitatud ametnik hiljemalt 15 päeva enne nimetatud tähtaja möödumist halduskohtu esimehelt või tema määratud halduskohtunikult luba isiku püsivalt teavitamata jätmiseks. Loa andmine või sellest keeldumine otsustatakse halduskohtumenetluse seadustiku haldustoiminguks loa andmise sätete kohaselt.”.

§ 3. Õiguskantsleri seaduse muutmine

Õiguskantsleri seaduse § 1 täiendatakse lõikega 9¹ järgmises sõnastuses:

„(9¹) Käesoleva paragrahvi lõikes 9 sätestatud ülesande raames teostab õiguskantsler vähemalt iga kahe aasta tagant järelevalvet julgeolekuasutuste seaduse § 29 lõike 2 ja Kaitseväe korralduse seaduse § 40 lõike 2 alusel isiku toimingust teavitamata jätmise põhjendatuse üle.”.

Henn Põlluaas
Riigikogu esimees